

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Георги Асенов Арнаудов,
преподавател в Нов български университет,
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство”,
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство”
с кандидат Десислава Красиминова Петева

Настоящата дисертация на Десислава Красиминова Петева на тема **„Синкретичност на физиологични и психологични методи на обучение в профила на музиканта флейтист“** е развита в рамките на един внушаващ респект обем от 254 страници. Тя съдържа **Въведение**, пет глави, озаглавени съответно Глава първа **Теоретични постановки относно музикалното инструментално обучение чрез методи на концепцията за активна методика**, Глава втора **Музиката и медицината**, Глава трета **Съвременни тенденции във флейтовото свирене** Глава четвърта **Превенция на музиканта** и Глава пета **Собствени, теоретични и експериментални проучвания**, **Заклучение**, **Научен принос на дисертационния труд**, **Библиография**, **Приложение на използваните анкетни карти**.

Позволих си да направя горното изброяване на съдържанието на структурата на дисертацията, заедно със заглавията на отделните глави, тъй като те илюстрират още от пръв поглед ясната и точна логическа структура на изследването и цялостното развитие на идеите на дисертанта. Нещо повече, изборът на *темата* на това значимо изследване, както и самият текст имат реален практически принос в българското музиковедение и директно в музикално изпълнителската практика, тъй като поставения проблем е рядко изследван. Той може да бъде отнесен до всеки един отделен изпълнител, тъй като в случая, тук става дума за един широк кръг от психофизиологични проблеми в изпълнителските музикални практики,

като на основата на проведено задълбочено практическо изследване и контекстуален анализ на условията на работа на музикантите са изведени типологични проблеми, възникнали вследствие на неправилно свирене. Следва да отбележа, че голяма част от ядрото, елементите и основополагащата същност на описаната в текста проблематика са разработени от дисертанта в цялостната му дългогодишна изпълнителска дейност. Петева е имала невероятния шанс да ги тества в своята практика и така основните ѝ идеи имат немалко практически конкретизации. А всичко това прави от своя страна текста значим, дисертабилен и с ясно научно приложение в практиката, като той напълно отговаря на поставяното изискване за научна актуалност и очакван изследователски принос. Нещо повече, не само обема, но и мащаба на мисленето на дисертанта, по мое мнение могат да бъдат определени, като особено значими, а цялостната проблематика на дисертацията показва достигането на едно високо ниво на итердисциплинарно мислене, което в своя обхват на мисленето я отвежда и до други научни области и професионални направления, като общественото здраве или психологията например.

Основните параметри на изследването, мотивацията, тематиката, целите и задачите му са положени не само във Въведението на дисертацията но и в цялостния текст, като автора е дефинирал точно и ясно обекта на своя интерес: *психофизическите затруднения при практикуването на музикалната професия които провокират определени професионални заболявания, които в резултат на дългогодишното ѝ практикуване и евентуално обременяване на организма се проявяват в една по-зряла възраст. Водещата мотивация на дисертанта за пристъпването към това мащабно изследване е желанието и импулса да представи „документирани сведения за извършените до момента научни проучвания и постижения в тази област от гледна точка на музиканта“*

във връзка с факта че повечето налични на български език *„резултати и публикации, свързани със заболявания и болести на музиканти извън нашата страна, са предназначени предимно за лекари и липсва опростено обяснение за евентуално непрофесионално медицинско предназначение“*.

Основният **обект на проучването** е ясно и точно дефиниран и той е фокусиран върху процеса на обучение на инструменталисти и изпълнители от най- ранна детска възраст. Произтичицията от това **предмет на проучването** е намирането на *„процесуално действеното начало, търсенето на форми и подходи за избягване на нежелани състояния и заболявания при професионалните музиканти – изпълнители.“*

Основната хипотеза на дисертанта е отнесена към *насочване на вниманието* към изследването на различен тип трудности и произтичащите от тях отрицателни последици и трудности при обучението по музикален инструмент и *„въвеждането на предмет и лекционен курс, допринасящи за превенцията на нежелателни последици при инструменталисти и певци.“* Така поставената от Десислава Петева хипотеза, не само предлага обяснение за разглежданото явление, с ясно поставено съждение, отнесено до конкретните практики в една съвременна среда, но и предлага пътища на решението на проблема, което аз приемам като особено пригодно. Развитието на тази хипотеза е прокарано ясно в логиката на развитието на целия текст на дисертацията.

Ясно поставените **цели на дисертационния труд** са насочени към *изследване* на възможни правила, техники и стратегии при търсенето на избор на подходи насочени към синкретизиране на индивидуалния талант; към разглеждане на съвременните подходи и техники при свиренето на музикален инструмент, с даването на точни и конкретни насоки *„за ефективността и евентуалните опасности от рискови ситуации на*

професията, съответно последствията, свързани със сериозни професионални заболявания“; към изследване на подходи и насоки относно практикуването на професията на музиканта инструменталист и намирането на „препоръчителни методи за усвояването на обща правилна постановка на тялото спрямо инструмента“. Според дисертанта, основната цел на текста на изследването е: „да предостави възможност за превенция и информираност на всеки бъдещ или настоящ музикант в България, да се запознае с реалните рискове на професията, свързани със специфичността на инструмента му и осъзнато да избегне здравословните физиологични последствия след евентуални начални симптоми на тежко професионално заболяване.“

Задачите на изследването, са тясно свързани с поставените цели и те са отчертани в три кръга, отнесени до цялостен контекстуален и теоретичен *анализ* на съществуващите понятия и постановки, свързани с темата, до едно дълго провеждано *проучване* и *изследване* на съществуващи и действащи опити, системи и методики на обучение, които имат за цел превенцията от критични и нежелани последици при практикуването на свирене на съответния музикален инструмент. Изпълнението на третия кръг от задачи може да бъде видяно в представената документация по проведените анкетни проучвания на натрупания опит от практикуващи музикални изпълнители – учащи се и професионалисти, както и събраните различни мнения на специалисти. Явен център на това може да бъде видян в текста на петата глава на дисертацията в която е представена информация за формите на протичане на изследването, неговите фази, приложените методи – документален, анкетен, наблюдение, проведени интервюта – както и заключителните резултати на цялостното анкетно проучване.

Аз съм запознат изцяло и в основи с представеният ми от Десислава Красиминова Петева Автороферат, който съдържа 102 страници и ясно и накратко представя основните положения от текста на дисертацията, както и синтезирано представяне на приносите. В него е представена информация за основни публикации на автора в специализирани научни издания. Това са публикациите Петева, Десислава. (2017). "Професионални заболявания при музикантите" В: КОНТАКТИ, брой 04/168, 2017: месечно издание. – София: ТЕМТО, 2001- 1311-7939; Петева, Десислава. (2017). Нова насока в инструменталната музикална педагогика. В: КОНТАКТИ, брой 27/10/2017 стр. 318, месечно издание. – София: ТЕМТО, 2001- 1311-7939. Тези издания са включени в Националния референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране. Тези публикации са свързани с темата и текста дисертацията, публикувани са в три поредни издания 2017 г. и отговарят напълно на изискванията на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ в Област 8. Изкуства, показател 9: Статии и доклади, публикувани в специализирани издания в областта на изкуствата. Към тези изискуеми по Правилника публикации дисертантът представя и информация за различни водещи, самостоятелни творчески изяви в областта на изкуствата, както и разнообразни творчески изява и концертни прояви. Те са приложими съответно към Показатели 13 и 14 от същия правилник.

Текстът на дисертацията на Десислава Красиминова Петева е основан на цитирания и позовавания на представителен брой автори, като в частта Библиография – са изведени общо 33 заглавия (11 на кирилица и 22 на латиница и многобройно интернет линкове справочна литература), както и на множество илюстрации, фигури, фотографии, диаграми, нотен текст. Следва да подчертая, че всички тези текстове са отбелязани точно не само в библиографията, но и в самият текст на дисертацията спазвайки най-

съвременни стандарти на цитиране. Те обхващат един значим по своя обем период на издаване от последните четиридесет години, както и позоваването и цитирането на изключително ценни справочни текстове по разглежданата тема. Използването на тези текстове показват една много добра степен на познаване на състоянието на изследваната проблематика в съответствие на използваната цитирана литература. Като съвсем малък, незначителен пропуск бих извел липсата на години на издаване за всички заглавия в библиографията, както и на издателски номера по Международният стандартен номер на книги и Стандартната номерация на продължаващи издания. Последното впрочем не е каприз, а една изключително полезна справка, която би била от помощ на бъдещи читатели на този, така ценен по същество текст.

Аз приемам напълно и безусловно представените от Десислава Красиминова Петева единадесет приноси на дисертационния труд, които са доказателство че дисертанта притежава не само задълбочени теоретични знания и способности за самостоятелни научни изследвания, но и че тя е достигнала до сериозни теоретични обобщения и решения по изследвания проблем, който впрочем е и изключително важен за развитието на всеки един музикант-инструменталист. С настоящето аз давам висока оценка на достоверността на описания в дисертацията емпиричен материал, върху който се основават приносите на дисертацията, който може да бъде проследен, както в самия текст на изследването, така и в приложенията към текста. Те впрочем са и ярко доказателство за наличието на обоснован и добре разработен теоретичен модел на изследването – нещо което може да се проследи и в зялостната логика на изграждане на текста, както и на видим собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни.

Аз познавам лично дисертанта от много години, като мой ученик по музикалнотеоретични дисциплини в Националното музикална училище, както и имам наблюдения и най-прекрасни впечатления от нейните качества на изпълнител и музикант. През годините тя е осъществявала множество записи за БНР София, Радио ФМ Класик, участвала е в предавания на програма Хоризонт и програма Хр. Ботев, в предавания и концерти на живо на БНТ1, БТВ и др., печелила е многократно стипендии на фондацията “Св.Св. Кирил и Методий”, първи награди в състезания, конкурси, представяла е успешно България в предавания и концерти на Чешкото национално радио и на Сръбското национално радио и телевизия. Петева спечелва специалната и единствена пълна стипендия за музикант на университета Оклахома Сити Университи, като през 1995 тя завършва университета със специалното отличие „Summa cum Laude“. Още същата година тя започва специализация в класа на световно известния флейтист Джеймс Голуей в Швейцария, а в следващите години придобива важни международни професионални квалификации като - Концертна диплома от Музик Хохшуле Винтертур-Цюрих (Швейцария), в класа по флейта на Проф. Г. Румпел и в класа по пиколо на Проф. Дж. Росе, Магистърска педагогическа степен по флейта от Консерваторията „Дж. Верди“ в Милано (Италия). През 2011 година Петева спечелва конкурс за преподавател по флейта в Консерваторията „Джузепе Верди“ в Милано, в резултат на който има възможността да преподава и в следните висши Национални Консерватории в Италия – „А. Боито“ в Парма, „А. Корели“ в Месина, „Дж. Пучини“ в Галарате. От 2017 година до настоящия момен Десислава Петева е преподавател по флейта във Висшата Националната Консерваторията „А. Чилеа“ в Реджо Калабрия.

На основата на горепосоченото си позволявам да оценя изключително високо и по достойнство както цялата практическа

дейност на Десислава Красимилова Петева, така и цялостната изследователска работа на дисертанта и написването на текста на дисертацията. С настоящето потвърждавам отново че както текста на дисертацията така и извършените към него практически и изследователски дейности и приложени публикации отговарят напълно на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за прилагането на закона. Бих желал също така да поздравя и научния ѝ ръководител Проф. д-р Венцислав Киндалов за оказаната неопценима методическа помощ и работата му с докторанта по този така ценен текст. С настоящето бих желал да предложа на уважаемото Научно жури да присъди на Десислава Красимилова Петева образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство”.

София, 25.01.2020 г.

доц. д-р Георги Асенов Арнаудов

Подпис: